

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä syyskuuta 2013 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 127/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Anne Koskela, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Leena Repokari, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirien kuntayhtymä.

Lisäksi sisäasiainministeriö on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain soveltamisalaa laajennettavaksi siten, että lain soveltamisalaan kuuluisivat myös lapsiin kohdistuneet pahoinpitelyrikokset. Lapsiin kohdistuneiden pahoinpitelyrikosten selvittämisestä aiheutuvat terveydenhuollon kustannukset siirtyisivät kunnilta valtion korvattaviksi samalla tavoin kuin lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten selvittämisestä aiheutuvat kustannukset.

Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaisivat lapsiin kohdistuneiden pahoinpitelyrikosten selvittämistä koskevien tutkimusten järjestämisestä. Lapsiin kohdistuneiden pahoinpitelyrikosten selvittämisessä käytettäisiin samoja menettelytapoja ja henkilöstöä kuin lapsen kohdistuneiden seksuaalirikosten selvittämisessä nykyisin käytetään.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen selvittämisestä aiheutuvat terveydenhuollon kustan-

nukset on siirretty valtion rahoitettaviksi vuoden 2009 alusta alkaen. Valiokunta totesi lakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa, että jat-

kossa on syytä tarkemmin selvittää lapsen kohdistuvien muiden rikosten sosiaali- ja terveydenhuollossa tehtävien tutkimusten järjestämistapaa ja rahoitusta (StVM 29/2008 vp). Nyt myös lapsiin kohdistuneiden pahoinpitelyrikosten selvittäminen ehdotetaan saatettavaksi valtion korvausten piiriin. Valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan.

Lapsiin kohdistuvia pahoinpitelyrikoksen epäilyjä on määrällisesti huomattavasti enemmän kuin seksuaalirikosten epäilyjä. Lastenpsykiatrinen tai nuorisopsykiatrinen ja psykologinen asiantuntemus on lapsen kuulemisen toteuttamiseksi usein välttämätöntä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tehtävän tutkimuksen tavoitteena on saada lapselta mahdollisimman luotettava kertomus tapahtuneesta lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen ja tallentaa tämä kertomus tulevaa syyteharkintaa ja oikeusprosessia varten. Suurin tarve terveydenhuollon erityisosaamiselle on alle kouluikäisten tai raakaa väkivaltaa kokeneiden lasten osalta.

Kunnissa ei ole selvitysten vaatimaa asiantuntemusta, ja kunnat ostavat nämä palvelut yliopistollisilta sairaaloilta. Valtion korvaus mahdollistaa sen, että yliopistollisten sairaanhoitopiirien lasten oikeuspsykiatrian yksiköt kohdistavat lisää henkilöstöä ja resursseja pahoinpitelytutkimuksiin, mikä parantaa pahoinpitelyrikosten uhreiksi joutuneiden lasten mahdollisuuksia päästä tutkimuksiin. Lisäksi lain soveltamisalan laajentaminen mahdollistaa viranomaisten välisen tietojen vaihdon pahoinpitelyrikoksissa vastaavalla tavalla kuin tällä hetkellä lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten osalta. Valiokunta pi-

tää tärkeänä, että uudistuksella parannetaan kaltoin kohdeltujen lasten oikeusturvan toteutumista yhdenvertaisesti koko maassa.

Valiokunta kiinnitti edellä mainitussa mietinnössään huomiota muissa maissa saatuihin myönteisiin kokemuksiin niin kutsutusta Lastentalo-toimintamallista lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkimisessa ja rikoksen kohteeksi joutuneiden lasten kokonaisvaltaisessa auttamisessa. Mallin tarkoituksena on turvata lapsen tukeminen ja tapahtuman tutkinta mahdollisimman pitkälle lapsen edun mukaisesti samassa paikassa eri alojen viranomaisten yhteistyönä. Mallin kehittäminen on kirjattu valtioneuvoston hyväksymään sisäisen turvallisuuden ohjelmaan. Esityksen perusteluiden mukaan Turun yliopistollisen keskussairaalan erityisvastuualueella on käynnistymässä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimana Lastenasiointalo-mallin kokeiluhanke vuosina 2014–2016. Pilottihankkeella kerätään kokemuksia viranomaisyhteistyöstä, ja hankkeesta saatavien kokemusten perusteella päätetään valtakunnallisen kaltoin kohdeltujen lasten auttamisen mallin käyttöönotosta. Valiokunta pitää hanketta tärkeänä, koska sen avulla edistetään lasten pahoinpitelyjen tunnistamista ja ennaltaehkäisyä sekä kaltoin kohdeltujen lasten hoitoa ja heidän oikeusturvansa toteutumista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Annika Saarikko /kesk
vpj.	Anneli Kiljunen /sd	Hanna Tainio /sd
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Lenita Toivakka /kok
	Laila Koskela /ps	Anu Urpalainen /kok
	Sanna Lauslahti /kok	Anu Vehviläinen /kesk
	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd	Ulla-Maj Wideroos /r
	Hanna Mäntylä /ps	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.